

PERSMEDEDELING

16 juni 2014

Commissie Pensioenhervorming pleit voor nieuwe zekerheid dankzij grondige hervormingen

In april 2013 stelden de ministers De Croo en Laruelle de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 in. De Commissie publiceerde vandaag haar rapport.

Ondanks hun uiteenlopende achtergronden zagen de commissieleden het als hun taak om een consensus te vinden over de toekomst van de pensioenen. De Commissie stelt zich echter niet in de plaats van de politieke besluitvorming en het sociaal overleg. De publicatie van het rapport vormt een etappe in een proces. Een breed maatschappelijk debat is nodig, niet in het minst met de sociale partners en andere stakeholders. Tegelijk moet de wil bestaan om de pensioenhervorming te beslissen in deze legislatuur: bepaalde hervormingen moeten voldoende snel op gang komen, maar anderzijds zijn voldoende lange overgangperiodes nodig.

Als sociale verzekering vormt het pensioensysteem een sociaal contract dat houvast moet bieden voor iedereen, jongeren zowel als ouderen, actieven zowel als gepensioneerden. Ondanks de recente hervormingen bestaat er te veel ongerustheid over de toekomst van de pensioenen. Bij ongewijzigd beleid is het pensioensysteem financieel niet houdbaar, strookt het niet meer met evoluties in de samenleving en rijzen er problemen inzake sociale kwaliteit. Louter de parameters van het bestaande systeem wijzigen, volstaat niet. De Commissie pleit daarom voor een grondige hervorming. Daarbij zouden voor de drie stelsels (werknemers, ambtenaren, zelfstandigen) de volgende gemeenschappelijke principes moeten gelden.

Met een eenvoudig puntenstelsel kan iedere burger jaar na jaar de opbouw van zijn pensioen volgen; het aantal punten dat men verzamelt hangt af van de hoogte van het arbeidsinkomen en de duur van de loopbaan. Dit puntenstelsel creëert een heldere band tussen de pensioenberekening en de gemiddelde arbeidsinkomens van de actieven. Het laat toe te waken over verschillende doelstellingen, zoals: de gemiddelde verhouding tussen de inkomens van de gepensioneerden en de inkomens van de actieven moet zich binnen een wenselijke bandbreedte situeren, net zoals de bijdragen op de arbeidsinkomens binnen een bepaalde bandbreedte moeten blijven; financieel evenwicht moet verzekerd zijn. Vooraf vastgelegde spelregels verzekeren dat de doelstellingen van het pensioensysteem behaald worden en dat het financieel evenwicht in stand wordt gehouden, met een rechtvaardige spreiding van de inspanningen die daarvoor nodig zijn. Dat betekent dat aanpassingsmechanismen ingebouwd worden in het pensioensysteem zelf. Waar het mogelijk is, zouden sommige van deze aanpassingsmechanismen op termijn zelfs een automatisch karakter moeten krijgen. Ingebouwde aanpassingsmechanismen en betrokkenheid van de sociale partners gaan hand in hand. De sociale kwaliteit en de financiële houdbaarheid van de pensioenen worden bewaakt door een nieuw Nationaal Pensioencomité, waarin de sociale partners vertegenwoordigd zijn, en dat ondersteund wordt door een Kenniscentrum voor de Pensioenen. Dit tripartite Comité zal de verantwoordelijke instelling zijn voor het sociaal overleg inzake pensioenen, het beleid helpen uitstippelen en er de opvolging van bewaken.

De gemiddelde hoogte van de pensioenen moet gehandhaafd worden door de loopbanen te verlengen. De toegangsvoorwaarden tot het pensioen krijgen een eenvormige invulling over de

verschillende stelsels. Verschillen inzake de vereiste loopbaan of inzake de leeftijd die toegang geeft tot pensioen, moeten op objectieve basis kunnen gerechtvaardigd worden. Vervroegde pensionering blijft mogelijk, mits toepassing van een billijk, objectief en sociaal verantwoord correctiemechanisme. De lengte van de loopbaan is daarbij essentieel, maar leeftijdscriteria voor vervroegd pensioen en wettelijk pensioen zullen in de toekomst ook moeten evolueren. De Commissie heeft op dit vlak verschillende scenario's onderzocht. Ze wijst op mogelijkheden, risico's en voorwaarden voor succes, en onderlijnt het belang van ingebouwde aanpassingsmechanismen. Ze formuleert op dit vlak geen definitieve, precieze voorstellen; met betrekking tot deze kwesties legt ze een wijze van redeneren en een strategie voor die in een volgende fase moeten geconcretiseerd worden. De Commissie is niet blind voor moeilijke kwesties die samenhangen met het verlengen van de loopbanen, zoals het feit dat sommige beroepen zwaar zijn of dat onbetaalde zorgarbeid scheef verdeeld is in gezinnen en in de samenleving; dit zijn belangrijke thema's voor het sociaal overleg en voor een breder maatschappelijk debat.

Het minimumpensioen wordt vereenvoudigd en verbeterd. De gezinsdimensie van de pensioenstelsels wordt gemoderniseerd en eenvormig. Bij werknemers en zelfstandigen verdwijnt het gezinstarief, na een voldoende lange overgangperiode; afgeleide rechten gelden vanaf dat moment ook voor mensen die wettelijk samenwonen. Bij echtscheiding of beëindiging van wettelijk samenwonen worden de gezamenlijke pensioenrechten gesplitst; de overlijdensdekking wordt billijker.

Een sterkere band tussen arbeidsprestaties en de hoogte van het pensioen is nodig. Maar dit is niet strijdig met gelijkstellingen: indien mensen getroffen zijn door onvrijwillige werkloosheid, ziekte of invaliditeit, een arbeidsongeval of een beroepsziekte... dan is een gelijkstelling van die periodes met gewerkte periodes in de berekening van het pensioen vanzelfsprekend.

Voor nieuwe contractanten in de publieke sector wordt, ter aanvulling van hun werknemerspensioen, een wettelijk kapitalisatiestelsel opgebouwd. De bestaande tweede pijler wordt coherenter gestructureerd en aangemoedigd. Zelfstandigen moeten er toegang toe krijgen zonder dat ze dat via een vennootschap hoeven te doen.

Naast een evenwichtige en rechtvaardige combinatie van hervormingen om de stijging van de pensioenuitgaven te beheersen en bijkomende financiering die andere bronnen aanspreekt dan arbeidsinkomens, vormt een hogere werkzaamheid de sleutel tot succes. Pensioenbeleid en werkgelegenheidsbeleid vullen elkaar niet alleen aan, ze zijn afhankelijk van elkaar: het succes van het ene bepaalt het succes van het andere. Een krachtig en vernieuwend werkgelegenheidsbeleid is dus vereist.